SORTLAND KOMMUNE

Arkivsaknr.:	23/3549
Dok.nr:	23/5013
Arkiv:	FA-V00, Historisk-18/203
Saksbehandler:	Marina Gjertsen Pettersen
Dato:	08.03.2023

Landbruksstrategi for Vesterålen 2023-2031- felles saksfremlegg til lokal behandling i Sortland kommune

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
022/23	Formannskapet	16.03.2023
026/23	Kommunestyret	30.03.2023

Vedtak som innstilling fra Formannskapet - 16.03.2023 - 022/23
1. Sortland kommune vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031.
2. Tiltak i regional handlingsplan søkes innarbeidet i budsjett og økonomiplan for 2024- 2027.

Oversendelsesforslag til Regionrådet:
Sortland kommune vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031 med følgende tilleggsstrategier som innarbeides
a) Markedsorientering mot framvoksende markeder for lokal og bærekraftig mat med fokus på kompetanse innen produktbygging og markedsføring.
b) Sterkere satsing på gründervirksomhet og innovasjon. Styrke samarbeidet mellom næringene, skole/universitet, forskning og organisasjoner.
c) Styrking av Sortland videregående skole avd. Kleiva
o Til en innovative videregående skole med satsing innenfor fornybar energi og samarbeidsprosjekter som kobler grønn og blå næring sammen.
o Kombinere restaurant- og matfag med Kleiva slik som det satses på Mosjøen vgs. Marka
o Forbedre undervisningslokaler, boforhold og undervisningsutstyr for videregående elever.
o Koordineres Kleivas planer om oppbyggingen av Vesterålen Hub og Sortland Havns planer om en Blå Hub, med tanke på synergier ved at disse miljøene utvikles parallelt for kompetanse i blå og grønn næring.

1. Sortland kommune vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031.

2. Tiltak i regional handlingsplan søkes innarbeidet i budsjett og økonomiplan for 2024- 2027.

Kommunestyret - 026/23

KS - behandling:

Alternative forslag fra Rødt, foreslått av Christoffer Ellingsen, Rødt
Forslag 1
Saka sendes tilbake til kommunedirektøren.
Begrunnelse:
Saka er ikke utreda forsvarlig (jamfør kommuneloven paragraf 13- 1) på den måten at høringsuttalelser til planen ikke er tilgjengelig under saksbehandlinga og konkrete merknads behandling av høringer er ikke behandla for seg.

Dersom forslag 1 ikke blir vedtatt, fremmes følgende alternative forslag:
Forslag 2
1 Sortland kommune vedtar å ikke slutte seg til det framlagte forslag til «Landbruksstrategi for Vesterålen 2023–2031».

2 Forslag til strategi har en del mangler og har for ensidig satsing på få områder. Slik forslaget ligger i dag, kan innretning og satsing bidra til å begrense utviklinga av et landbruk framtida krever i forhold til matsikkerhet, sunn mat og klima-/miljøutfordringene. Mer konkret gjelder dette blant annet:
1. Strategien behandler i liten eller ingen grad muligheten for å hjelpe utviklinga i arbeidssituasjonen for familiebrukene gjennom styrking av avløser/vikar problematikk, dette gjelder også utviklinga av andre sosiale forhold på områder der kommunene kan bidra.
2. For ensidig satsing på volumproduksjon fører lett til ytterligere skvising av småskalalandbruk, mindre satsing på små og inneklemt arealer der større og de mest «effektive» maskiner ikke kommer til. Denne sammenhengen bør vurderes.
3. En økende tendens til engasjement for egenproduksjon av både animalsk og vegetabilsk matproduksjon og småskalasalg blant annet gjennom REKO-ringer eller på annen måte, er utelatt som satsingsområde.
4. Økologisk produksjon er nevnt utfra ønske om vekst, men ingen tiltak ligger i handlingsprogrammet.
5. Utfordringene med myr i landbruket og tiltak i forhold til det er ikke tatt opp som tema i strategien.
6. Sjøl om strategien foreslår tiltak for å utarbeide en beitebruksplan, tar den ikke opp utfordringene med kravet om gjenplanting av skogarealer som er hogget ut.
7. I forhold til landbrukets klima- og naturavtrykk både lokalt, nasjonalt og globalt ligger det ikke i strategien noen retning for å begrense ikke bærekraftig forbruk av kraftforbruk og kunstgjødsel.
8. Reindriftsnæringa er ikke tatt inn som en del av strategien.

3 Sortland kommune setter i gang med utarbeiding av landbruksplan for Sortland og tas inn i planstrategien ved oppdatering. Dette forhindrer ikke at det kan utvikles et tett samarbeid med kommuner i regionen på egna områder

<u>Høyres tilleggsforslag til vedtak punkt 1:, foreslått av Roar Wessel Olsen, Høyre</u>

Sortland kommune vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031 med følgende tilleggsstrategier som innarbeides

a) Markedsorientering mot framvoksende markeder for lokal og bærekraftig mat med fokus på kompetanse innen produktbygging og markedsføring.

b) Sterkere satsing på gründervirksomhet og innovasjon. Styrke samarbeidet mellom næringene, skole/universitet, forskning og organisasjoner.

c) Styrking av Sortland videregående skole avd. Kleiva

o Til en innovative videregående skole med satsing innenfor fornybar energi og samarbeidsprosjekter som kobler grønn og blå næring sammen.
o Kombinere restaurant- og matfag med Kleiva slik som det satses på Mosjøen vgs. Marka
o Forbedre undervisningslokaler, boforhold og undervisningsutstyr for videregående elever.
o Koordineres Kleivas planer om oppbyggingen av Vesterålen Hub og Sortland Havns planer om en Blå Hub, med tanke på synergier ved at disse miljøene utvikles parallelt for kompetanse i blå og grønn næring.

Fremlagte forslag fra Rødt, om å sende saken tilbake til kommunedirektøren falt med 4 stemmer (3 Rødt og 1 MDG) mot 21 stemmer (7 SP, 4 AP, 2 SV, 7 H, 1 Frp).

Formannskapets innstilling ble satt opp mot forslaget fra Rødt. Formannskapets innstilling ble vedtatt med 20 stemmer (7 SP, 4 AP, 1 SV, 7 H, 1 Frp) mot 5 stemmer (3 Rødt, 1 SV og 1 MDG).
Fremlagte forslag fra Høyre falt med 12 stemmer (7 H, 3 Rødt, 1 Frp og 1 MDG) mot 13 stemmer (7 SP, 4 AP, 2 SV).

KS - vedtak:

1. Sortland kommune vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031.
2. Tiltak i regional handlingsplan søkes innarbeidet i budsjett og økonomiplan for 2024- 2027.

Oversendelsesforslag til Regionrådet:
Sortland kommune vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031 med følgende tilleggsstrategier som innarbeides
a) Markedsorientering mot framvoksende markeder for lokal og bærekraftig mat med fokus på kompetanse innen produktbygging og markedsføring.
b) Sterkere satsing på gründervirksomhet og innovasjon. Styrke samarbeidet mellom næringene, skole/universitet, forskning og organisasjoner.
c) Styrking av Sortland videregående skole avd. Kleiva
o Til en innovative videregående skole med satsing innenfor fornybar energi og samarbeidsprosjekter som kobler grønn og blå næring sammen.
o Kombinere restaurant- og matfag med Kleiva slik som det satses på Mosjøen vgs. Marka
o Forbedre undervisningslokaler, boforhold og undervisningsutstyr for videregående elever.
o Koordineres Kleivas planer om oppbyggingen av Vesterålen Hub og Sortland Havns planer om en Blå Hub, med tanke på synergier ved at disse miljøene utvikles parallelt for kompetanse i blå og grønn næring.

Formannskapet - 022/23

FS - behandling:

Alternativt forslag fra Rødt, foreslått av Christoffer Ellingsen, Rødt
1 Sortland kommune vedtar å ikke slutte seg til det framlagte forslag til Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031.
2 Forslag til plan har en del mangler og har for ensidig satsing på få områder. Slik forslag til planen ligger i dag kan innretning og satsing bidra til å begrense utviklinga av et landbruk framtida krever i forhold til matsikkerhet, sunn mat og klima-/miljøutfordringene. Mer konkret gjelder dette blant annet:
1. Plan behandler i liten eller ingen grad muligheten for å hjelpe utviklinga i arbeidssituasjonen for familiebrukene gjennom styrking av avløser/vikar problematikk, dette gjelder også utviklinga av andre sosiale forhold på områder der kommunene kan bidra.
2. For ensidig satsing på volumproduksjon fører lett til ytterligere skvising av småskalalandbruk, mindre satsing på små og inneklemt arealer der større og de mest «effektive» maskiner ikke kommer til.
3. En gryende tendens til engasjement for egenproduksjon av både animalsk og vegetabilsk matproduksjon og småskalasalg blant annet gjennom REKO-ringer eller på annen måte, er utelatt som satsingsområde.
4. Økologisk produksjon er nevnt utfra ønske om vekst, men ingen tiltak ligger i handlingsprogrammet.
5. Utfordringene med myr i landbruket er ikke tatt opp som tema i planen.
6. Sjøl om planen foreslår tiltak for å utarbeide en beitebruksplan, tar planen ikke opp utfordringene med kravet om gjenplanting av skogarealer som er hogget ut.
7. I forhold til landbrukets klima- og naturavtrykk både lokalt, nasjonalt og globalt ligger det ikke i strategien noen retning for å begrense kraftforbruk og gjødsel.

3 Sortland kommune setter i gang med utarbeiding av landbruksplan for Sortland. Dette forhindrer ikke at det kan utvikles et tett samarbeid med kommuner i regionen på egna områder.

Tilleggsforslag til punkt 1 fra Høyre, foreslått av Beate Bø Nilsen, Høyre

Sortland kommune vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031 med følgende tilleggsstrategier som innarbeides
a) Markedsorientering mot framvoksende markeder for lokal og bærekraftig mat med fokus på kompetanse innen produktbygging og markedsføring.
b) Sterkere satsing på gründervirksomhet og innovasjon. Styrke samarbeidet mellom næringene, skole/universitet, forskning og organisasjoner.
c) Styrking av Sortland videregående skole avd. Kleiva
o Til en innovative videregående skole med satsing innenfor fornybar energi og samarbeidsprosjekter som kobler grønn og blå næring sammen.
o Kombinere restaurant- og matfag med Kleiva slik som det satses på Mosjøen vgs. Marka
o Forbedre undervisningslokaler, boforhold og undervisningsutstyr for videregående elever.
o Koordineres Kleivas planer om oppbyggingen av Vesterålen Hub og Sortland Havns planer om en Blå Hub, med tanke på synergier ved at disse miljøene utvikles parallelt for kompetanse i blå og grønn næring.

<u>Oversendelsesforslag til punkt 1 fra Høyre - Sendes til Regionrådet, foreslått av Beate Bø Nilsen, Høyre</u>
Sortland kommune vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031 med følgende tilleggsstrategier som innarbeides
a) Markedsorientering mot framvoksende markeder for lokal og bærekraftig mat med fokus på kompetanse innen produktbygging og markedsføring.
b) Sterkere satsing på gründervirksomhet og innovasjon. Styrke samarbeidet mellom næringene, skole/universitet, forskning og organisasjoner.
c) Styrking av Sortland videregående skole avd. Kleiva
o Til en innovative videregående skole med satsing innenfor fornybar energi og samarbeidsprosjekter som kobler grønn og blå næring sammen.
o Kombinere restaurant- og matfag med Kleiva slik som det satses på Mosjøen vgs. Marka
o Forbedre undervisningslokaler, boforhold og undervisningsutstyr for videregående elever.
o Koordineres Kleivas planer om oppbyggingen av Vesterålen Hub og Sortland Havns planer om en Blå Hub, med tanke på synergier ved at disse miljøene utvikles parallelt for kompetanse i blå og grønn næring.

Votering:

Kommunedirektørens innstilling vedtatt;
8 stemmer for (3 SP, 2 AP, 3 H)
1 stemme mot (1 Rødt)

Alternativt forslag fra Rødt falt;
1 stemme for (1 Rødt)
8 stemmer mot (3 SP, 2 AP, 3 H)

Tilleggsforslag fra Høyre falt;
3 stemmer for (3 H)
6 stemmer mot (3 SP, 2 AP, 1 Rødt)
Oversendelsesforslag til Regionrådet fra Høyre enstemmig vedtatt.

FS - vedtak:

1. Sortland kommune vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031.
2. Tiltak i regional handlingsplan søkes innarbeidet i budsjett og økonomiplan for 2024- 2027.

Oversendelsesforslag til Regionrådet:
Sortland kommune vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031 med følgende tilleggsstrategier som innarbeides

a) Markedsorientering mot framvoksende markeder for lokal og bærekraftig mat med fokus på kompetanse innen produktbygging og markedsføring.
b) Sterkere satsing på gründervirksomhet og innovasjon. Styrke samarbeidet mellom næringene, skole/universitet, forskning og organisasjoner.
c) Styrking av Sortland videregående skole avd. Kleiva
o Til en innovative videregående skole med satsing innenfor fornybar energi og samarbeidsprosjekter som kobler grønn og blå næring sammen.
o Kombinere restaurant- og matfag med Kleiva slik som det satses på Mosjøen vgs. Marka
o Forbedre undervisningslokaler, boforhold og undervisningsutstyr for videregående elever.
o Koordineres Kleivas planer om oppbyggingen av Vesterålen Hub og Sortland Havns planer om en Blå Hub, med tanke på synergier ved at disse miljøene utvikles parallelt for kompetanse i blå og grønn næring.

KORT BESKRIVELSE AV SAKEN
I saken legges frem forslag til regional landbruksstrategi for Vesterålen for perioden 2023-2031 med tilhørende handlingsprogram for 2023-2027. Strategien ble behandlet i møte i Vesterålen regionråds arbeidsutvalg 22/2-2023, sak 003/23, hvor det ble fattet følgende vedtak:

1. Vesterålen regionråds arbeidsutvalg vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023–2031 med tilhørende Regionalt handlingsprogram 2023-2027.
2. Strategien oversendes kommunene for endelig behandling.

Det har kommet innspill på omformulering av vedtaket. Kommunedirektør i Sortland, Rita Johnsen peker på at tiltak som fordrer økonomi må innarbeides i budsjett og økonomiplan i den enkelte kommune, noe som gjøres en gang pr år. Det er utfordrende å vedta en felles stilling som fordrer økonomi uten at kommunestyret får mulighet til å prioritere dette i forhold til andre tiltak. Dette er det tatt hensyn til i innstillingen.

FAKTA I SAKEN
Kommunene i Vesterålen har sammen utarbeidet et forslag til felles landbruksstrategi. Det har vært en prosess med bred deltakelse fra alle kommunene. Prosjektet er eid av Vesterålen regionråd.

Kommunedirektørutvalget(KDU) har vært styringsgruppe. Landbruksforvalterne og næringssjefene i kommunene har vært ressursgruppe. Bø kommune har vært vertskommune og tidligere landbrukssjef i Bø Tor Andersen har vært prosjektleder. Zynk A/S har bistått i arbeidet med kunnskapsgrunnlag og analyser.

I arbeidet med strategien har det vært gjennomført 30 dybdeintervjuer av bønder fra alle kommunene, store og små, og fra forskjellige typer produksjoner, landbruksorganisasjoner og FOU-miljøer for å kartlegge muligheter og utfordringer i Vesterålslandbruket. Strategien har hatt to høringsrunder.

Landbruksnæringen har lange røtter, og spiller en viktig rolle i alle kommunene i regionen. Selv om det er forskjeller mellom kommunene, er mange av utfordringene og mulighetene næringen har, felles. Dette er bakgrunnen for at Bø, Andøy, Sortland, Øksnes, Lødingen og Hadsel gikk sammen om et prosjekt for å utarbeide en felles landbruksstrategi. Vi skulle utvikle en strategi som bidro til; økt matproduksjon, aktivt jordvern, økt omfang av dyrket mark, økt omfang av lokalmatproduksjon og videreforedling av skog i regionen. Gjennom arbeidet har de overnevnte målsetningene blitt utfordret, og utviklet med utgangspunkt i innspillene som er kommet inn. Næringsaktørene som har vært intervjuet og innspillene fra interesseorganisasjonene har vært viktige i arbeidet. Hva tenker dagens bonde om fremtiden for landbruket i Vesterålen?

Arbeidet har ledet frem til et forslag om at hovedmålsettingene i landbruksstrategien skal være å utvikle et landbruk som bidrar til økt verdiskaping og større bolyst i Vesterålen.

VURDERING

Strategien er utviklet av kommunene, og er først og fremst styrende for kommunenes arbeid. Den skal være retningsgivende i kommunenes arbeid administrativt som politisk. Men, kommunene kan verken løse utfordringene, eller gripe mulighetene for landbruket i regionen alene. Det må næringene selv gjøre – og de må gjøre det i samarbeid med andre.

Strategien er utarbeidet innafor rammen av nasjonal og regional landbrukspolitikk og vi har i arbeidet med den også sett på det mulighetsrommet som ligger i vedtatte nasjonale og regionale planer.

Bærebjelken for landbruket i Vesterålen er volumproduksjon som sikrer oss en god og sikker matforsyning. Samtidig må vi bruke de mulighetene som ligger i økt interesse og fokus på lokal mat, matsikkerhet, reiseliv, sjømat og annet næringsliv. Vi må også ha med oss behovet for rekruttering og kompetanse og viktigheten av å ta vare på utdanningsløpet.

Strategien er et overordnet dokument og på ingen måte uttømmende i forhold til det arbeidet som gjøres i landbruket i Vesterålen. Strategien vil imidlertid gi nye mulighetsrom for kommunalt samarbeid, utvikling i samarbeid mellom bedrifter og være et viktig verktøy opp mot det offentlige virkemiddelapparatet. Arbeidet med strategien har vært svært verdifullt for de som har deltatt, men det viktigste arbeidet står ennå foran oss når vi skal gå videre i ny fase der handlingsprogrammet skal iverksettes.

KONKLUSJON

Sortland kommune vedtar Landbruksstrategi for Vesterålen 2023 – 2031. Tiltak i regional handlingsplan søkes innarbeidet i budsjett og økonomiplan for 2024- 2027.